

EKONOMIKOS IR VERSLUMO ILGALAIKIO PLANO III GIMNAZIJOS KLASEI RENGIMAS

Ilgalaikio plano pavyzdys pateikiamas vadovaujantis Ekonomikos ir verslumo bendrosios programos (toliau – BP) nuostatomis. Bendrųjų programų dalykų mokymosi turinys pateikiamas, apimant 100 proc. bendruosiuose ugdymo planuose dalykui numatytų metinių pamokų. Lentelėje pateiktą pamokų skaičių mokytojas gali keisti atsižvelgdamas į mokinių poreikius, pasirinktas mokymosi veiklas ir ugdymo metodus.

Mokykloje susitariama dėl mokymosi turinio pasirinkimo principų, įgyvendinimo nuostatų ir derinimo su kitais toje klasėje ar gretimose klasėse dirbančiais mokytojais, atsižvelgiant į mokinių mokymosi poreikius.

Dėl ilgalaikio plano formos nutarimą priima mokyklos bendruomenė, todėl nebūtina siekti vienodos formos, svarbu sudaryti ilgalaikį planą taip, kad jis būtų patogus ir informatyvus mokytojui, padėtų planuoti trumpesnio laikotarpio (pvz., pamokos, pamokų ciklo, savaitės) ugdymo procesą, kuriame galėtų būti nurodomi ugdomi pasiekimai, kompetencijos, sąsajos su tarpdalykinėmis temomis. Planas orientuotas aktyviai ir kūrybinei mokinių veiklai ugdyti. Organizuojant ugdymo procesą, taikomi įvairūs aktyvūs mokymo ir mokymosi metodai: situacijos modeliavimai, kompiuteriniai modeliavimai, verslo žaidimai, tiriamasis darbas, diskusijos, darbas grupėse ir kt. Pamokų ir veiklų planavimo pavyzdžių galima rasti vidurinio ugdymo BP įgyvendinimo rekomendacijų dalyje „Veiklų planavimo ir kompetencijų ugdymo pavyzdžiai“. Planuodamas mokymosi veiklas mokytojas tikslingai pasirenka, kurias kompetencijas ir pasiekimus ugdyti atsižvelgdamas į konkrečios klasės mokinių pasiekimus ir poreikius. Šį darbą palengvins naudojimas [Švietimo portale pateiktos BP](#) atvaizdavimu su mokymo(si) turinio, pasiekimų, kompetencijų ir tarpdalykinių temų nurodytomis sąsajomis. Vidurinio ugdymo BP įgyvendinimo rekomendacijų dalyje “Tarpdalykinės temos Ekonomikos ir verslumo dalyko programoje “ išryškinti tarpdalykinių temų aspektai, jungtys su kitais dalykais, dalykų horizontalios tarpusavio dermės.

Kompetencijos nurodomos prie kiekvieno pasirinkto koncentro pasiekimo:

Ekonomika ir verslumas

Visa bendroji programa

Pagrindinis ugdymas

Vidurinis ugdymas

BP dalys

- Bendrosios nuostatos
- Dalyko tikslas ir uždaviniai
- Kompetencijų ugdymas
- Pasiekimų sritys ir pasiekimai
- Pasiekimų raida
- Mokymo(si) turinys
- Pasiekimų vertinimas
- Ištekliai

Klasės

Pasiekimų sritys ir pasiekimai

Pasiekimų sritys žymimos raide (pavyzdžiui, A, B) Lentelėse kiekvienam klasių koncentrai pasiekimų (3) ir aukštesnysis (4). Raidės ir skaičių junginyje pasiekimas, o antru skaičiumi (2) – pasiekimų lyg

▼ Orientavimasis rinkoje (A)

III–IV gimnazijos klasių koncentras

▼ A1. Geba logiškai samprotauti apie rinkos dalyvių elgseną ir pinigų vaidmenį ekonomikoje.

▼ A2. Analizuoja veiksnius, turinčius įtakos rinkos kainų pokyčiams.

▼ A3. Atpažįsta rinkos konkurencines struktūras realiaame gyvenime. Geba paaiškinti konkurencijos įtaką rinkai.

▼ Asmeninių finansų tvarkymas (B)

III–IV gimnazijos klasių koncentras

▼ B1. Geba analizuoti gyventojų pajamų šaltinius ir nustatyti pajamų ir išlaidų struktūrą.

Kūrybiškumo kompetencija

Tyrinėjimas

Identifikuoja kūrybines problemas skirtinguose socialiniuose, kultūriniuose ir kituose kontekstuose. Savarankiškai kelia klausimus, kurie padeda kritiškai vertinti kompleksines problemas. Renka ir kritiškai analizuoja kūrybai reikalingą informaciją pagal kelis kriterijus (pvz., patikimumo, autentiškumo, pagrįstumo, tinkamumo, šališkumo). Argumentuotai pasirenka informacijos rinkimo strategijas, numato alternatyvas, įvertina rizikas. Dalinasi žiniomis, idėjomis, patirtimi, derina asmeninius ir aplinkinių žmonių interesus, kritiškai vertina kūrybos kontekstą ir aplinkybes.

Spustelėjus pasirinktą pasiekimą atidaromas pasiekimo lygių požymių ir pasiekimui ugdyti skirto mokymo(si) turinio citatų langas:

BP dalys

- Bendrosios nuostatos
- Dalyko tikslas ir uždaviniai
- Kompetencijų ugdymas
- Pasiekimų sritys ir pasiekimai
- Pasiekimų raida
- Mokymo(si) turinys
- Pasiekimų vertinimas
- Ištekliai

Klasės

Pasiekimų sritys ir pasiekimai

Pasiekimų sritys žymimos raide (pavyzdžiui, A, B), raide ir skaičiumi (pavyzdžiui, A1, A2) žymimas tos pasiekimų srities pasiekimas. Lentelėse kiekvienam klasių koncentrui pasiekimai aprašomi keturiais pasiekimų lygiais: slenkstinis (1), patenkinamas (2), pagrindinis (3) ir aukštesnysis (4). Raidės ir skaičių junginyje (pavyzdžiui, A1.2) raide žymima pasiekimų sritis (A), pirmu skaičiumi (1) nurodomas pasiekimas, o antru skaičiumi (2) – pasiekimų lygis.

^ Orientavimasis rinkoje (A)

Veiklos sritis apima nuostatas, gebėjimus, vertybes ir žinias, padedančias mokiniui suvokti pagrindinius veikimo ir bendradarbiavimo rinkos ekonomikoje principus. Šios pasiekimų srities mokinių pasiekimai: A1–A3.

III–IV gimnazijos klasių koncentras

^ A1. Geba logiškai samprotauti apie rinkos dalyvių elgseną ir pinigų vaidmenį ekonomikoje.

Klasių koncentrai	Slenkstinis lygis	Patenkinamas lygis	Pagrindinis lygis	Aukštesnysis lygis
III–IV gimnazijos klasių koncentras	Demonstruoja bendrą supratimą apie ekonomikos žinių taikymą mokytojo pateiktose situacijose (A1.1).	Diskutuoja apie pasirinkimo svarbą išteklių ribotumo sąlygomis. Paaiškina rinkos dalyvių – namų ūkių, verslo ir valstybės – vaidmenį ekonominėje apyptakoje (A1.2).	Aptaria atskirų rinkos dalyvių (gamintojų, namų ūkių, bankų, profesinių sąjungų) elgseną ir pinigų vaidmenį ekonomikoje (A1.3).	Vertina rinkos dalyvių elgseną ir teikia argumentuotas išvadas (pastabas). Analizuoja pinigų paklausą ir pasiūlą bei jų įtaką kainų lygiui (A1.4).
	 Mokymo(si) turinys			

^ A2. Analizuoja veiksnius, turinčius įtakos rinkos kainų pokyčiams.

^ A3. Atpažįsta rinkos konkurencines struktūras realiame gyvenime. Geba paaiškinti konkurencijos įtaką rinkai.

Tarpdalykinės temos nurodomos prie kiekvienos mokymo(si) turinio temos. Užvedus žymeklį ant prie temų pateiktų ikonėlių atsiveria langas, kuriame matoma tarpdalykinė tema ir su ja susieto(-ų) pasiekimo(-ų) ir (ar) mokymo(si) turinio temos(-ų) citatos.

BP dalys ▼

- Bendrosios nuostatos
- Dalyko tikslas ir uždaviniai
- Kompetencijų ugdymas
- Pasiekimų sritys ir pasiekimai
- Pasiekimų raida
- Mokymo(si) turinys
- Pasiekimų vertinimas
- Ištekliai

Klasės ▼

Mokymo(si) turinys

III–IV gimn. **Darnus vystymasis**
Finansinis raštingumas

III gimnaz. **Žinios apie finansus**
24.1.1. [...] Mikro- ir makroekonomikos problemos ir ekonominių subjektų pasirinkimai. Neoklasikinės ekonomikos ir elgsenos ekonomikos pagrindiniai principai. Diskutuojama, kodėl visi privalo išmanyti ekonomikos pagrindus, apibūdinama ekonomikos svarba visuomenės gyvenime, nusakomi pagrindiniai ekonominės minties raidos etapai.

^ **Orientacija**

- ▼ Ekonomikos mokslo raida ir ryšiai su kitais mokslais. €
- ▼ Ištekliai. €
- ▼ Ekonomikos sistemos (tradicinė (papročių), komandinė, rinkos, mišrioji). €
- ▼ Rinka. €
- ▼ Išteklių rinka (darbo rinka, kapitalo rinka, žemės rinka). /: \
- ▼ Konkurencijos struktūra. €

Ugdymo plane III gimnazijos klasėje Ekonomikai ir verslumui skirta 3 savaitinės pamokos, t.y. 108 akademinės valandos. Kadangi ekonomikos ir verslumo ugdymo procese skatinama ugdymą sieti su įvairių gyvenimo sričių praktika, problemomis ir jų sprendimų paieška, naudoti ugdymo metodus, skatinančius aktyvią mokinių veiklą, bendravimą ir bendradarbiavimą, savarankiškumą, kūrybiškumą, asmeninę atsakomybę, todėl rekomenduojama 2 pamokas per savaitę skirti teoriniam kursui ir 1 pamoką per savaitę – praktiniam verslumo ugdymui, t.y. ugdymo sritį „Verslo organizavimas ir verslumo gebėjimų ugdymasis“ dėstyti visus metus 1 valandą per savaitę, kad mokiniai galėtų praktiškai išbandyti mokomosios verslo įmonės (MMB) įkūrimą, valdymą ir likvidavimą. stulpelyje „Mokymo(si) turinio tema“ yra pateikiamos Ekonomikos ir verslumo BP temos;

- stulpelyje „Tema (+BP citata)“ aprašomi pasiekimai, kokius ugdyti pamokos metu;
- stulpelyje „Val. sk.“ yra nurodytas galimas nagrinėjant temą pasiekimams ugdyti skirtinas pamokų skaičius. Lentelėje pateiktą pamokų skaičių mokytojas gali keisti atsižvelgdamas į mokinių poreikius, pasirinktas mokymosi veiklas ir ugdymo metodus;
- stulpelyje „Ugdomi pasiekimai“ aprašoma, kokius pasiekimus rekomenduojama ugdyti;
- stulpelyje „Ugdomos kompetencijos“ nurodoma, kokios kompetencijos yra ugdomos;
- stulpelyje „Esminės sąvokos“ yra nurodoma, kokias sąvokas reikėtų aptarti nagrinėjamoje temoje;
- stulpelyje „Tarpdalykinės temos“ pateikiamas veiklų sąrašas yra susietas su BP įgyvendinimo rekomendacijų dalimi „Dalyko naujo turinio mokymo rekomendacijos“, kurioje galima rasti išsamesnės informacijos apie ugdymo proceso organizavimą įgyvendinant atnaujintą BP.
- Mokytojo nuožiūrai paliktos 6 rezervinės valandos.

EKONOMIKOS IR VERSLUMO III GIMNAZIJOS KLASĖS ILGALAIKIS PLANAS

Mokymosi turinio tema	Tema (+ BP citata)	Val. sk.	Ugdomi pasiekimai	Ugdomos kompetencijos	Esminės sąvokos	Tarpdalykinės temos
Orientavimasis rinkoje	<p>Ekonomikos mokslo raida ir ryšiai su kitais mokslais. Esminiai ekonomikos klausimai.</p> <p>BP. Mikro- ir makroekonomikos problemos ir ekonominių subjektų pasirinkimai. Neoklasikinės ekonomikos ir elgsenos ekonomikos pagrindiniai principai. Diskutuojama, kodėl visi privalo išmanyti ekonomikos pagrindus, apibūdinama ekonomikos svarba visuomenės gyvenime, nusakomi pagrindiniai ekonominės minties raidos etapai.</p>	3-4	<p>1. Vertina atskirų rinkos dalyvių (gamintojų, namų ūkių, bankų, profesinių sąjungų) elgseną. Analizuoja pinigų paklausą ir pasiūlą bei jų įtaką kainų lygiui.</p> <p>2. Vertina prekių, paslaugų ir išteklių kainų pokyčius. Identifikuoja kainų pokyčių priežastis ir paaiškina jų poveikį ekonomikai (gamintojų, vartotojų požiūriu). Diskutuoja apie tvarios gamybos ir tvaraus vartojimo svarbą visuomenei.</p>	<p>Pažinimo; Komunikavimo; Kūrybiškumo; Pilietiškumo; Kultūrinė; Skaitmeninė; Socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos.</p>	<p>Alternatyvieji kaštai, ribiniai kaštai, sąnaudos, ribinė nauda, vartotojas, racionali elgsena, atsakingo vartojimo koncepcija, gamintojas, ekonominiai subjektai, verslo įmonė, namų ūkiai, valstybinis sektorius, mikroekonomika, makroekonomika, paklausa, pasiūla, paklausos dėsnis, Vebleno, Gifeno prekės, pasiūlos dėsnis, paklausos/pasiūlos funkcijos, stygius, perteklius, rinkos pusiausvyra, rinkos kaina, elastingumas, prekių/paslaugų rinka, išteklių rinka, darbo</p>	<p>Kultūros paveldas; Antikorupcija; Darnus vystymasis; Žinios apie finansus.</p>
	<p>Ištekliai.</p> <p>BP. Išteklių ribotumas, pasirinkimo alternatyvos ir alternatyvieji kaštai, gamybos galimybių kreivė. Ekonominė apytaka (prekių, išteklių ir pinigų judėjimas tarp ekonomikos dalyvių). Nagrinėjamos pagrindinės išteklių grupės (gamtiniai ištekliai, darbo jėga, kapitalas, verslumas). Analizuojamas išteklių paskirstymo efektyvumas taikant gamybos galimybių kreivę. Pagal pateiktus duomenis brėžiama gamybos galimybių kreivė ir skaičiuojami alternatyvieji kaštai.</p>	5-6	<p>3. Atpažįsta realiame gyvenime skirtingos konkurencijos rinkas ir analizuoja jų</p>			

	<p>Ekonomikos sistemos. BP. Ekonomikos sistemų tipai (tradicinė, komandinė, rinkos, mišrioji). Apibūdinami ekonominių sistemų tipai, nusakomi jų skiriamieji bruožai bei išteklių stygiaus problemos sprendimai.</p>	2-3	<p>priežastis. Vertina skirtingos konkurencijos rinkų poveikį gamintojams ir vartotojams.</p>		<p>paklausa ir pasiūla, tobula konkurencinė rinka, monopolija, oligopolija, monopolinė konkurencija, monopsonija, oligopsonija,</p>	<p>Kultūros paveldas; Darnus vystymasis – be skurdo ir bado.</p>
	<p>Prekių (paslaugų) rinka. BP. Rinkos mechanizmas: pasiūla, paklausa, jų sąveika, rinkos kaina ir jos pokyčiai. Prekių perteklius ir stygius. Vartotojų ir gamintojų perviršis. Mokesčių, subsidijų poveikis paklausai, pasiūlai, rinkos pusiausvyrai (kainai ir kiekiui); kainų reguliavimas ir jo pasekmės rinkai. Paklausos ir pasiūlos elastingumas kainų atžvilgiu, kiti paklausos elastingumo atvejai (elastingumas pajamų atžvilgiu, kryžminis elastingumas). Nusakomi paklausos ir pasiūlos veiksniai, kainos poveikis paklausos ar pasiūlos kiekiui. Skaičiuojama ir grafiškai vaizduojama rinkos pusiausvyra, prekių (paslaugų) stygius ar perteklius, vertinamas paklausos ir pasiūlos pokyčių poveikis rinkos pusiausvyrai. Skaičiavimais ir grafiškai nustatomas vartotojų ir gamintojų perviršis. Įvardijami pagrindiniai paklausos ir pasiūlos elastingumą lemiantys veiksniai. Skaičiuojami paklausos ir pasiūlos elastingumo kainų atžvilgiu</p>	13			<p>ekonomikos sistemos (tradicinė/papročių, komandinė, rinkos, mišrioji), pinigai, pinigų funkcijos, pinigų paklausa ir pasiūla, pinigų bazė, šiuolaikiniai pinigai, prekiniai-piniginiai mainai, barteriniai mainai, bankai.</p>	<p>Žinios apie finansus. TITAN simuliacija. Susitikimas su VMI atstovu.</p>

	<p>koeficientai, paklausos elastingumo pajamų atžvilgiu ir kryžminio elastingumo koeficientai, interpretuojami rezultatai. Apskaičiuojamas ir grafiškai vaizduojamas mokesčių ir subsidijų poveikis. Paaiškinami esminiai kainų reguliavimo tikslai ir pasekmės rinkai.</p>					
	<p>Išteklių rinka. BP. Pristatomi pagrindiniai gamybos ištekliai: darbas, kapitalas ir žemė. Analizuojama darbo paklausa ir pasiūla. Aptariama profesinių sąjungų veikla ir įtaka darbo rinkai. Aptariamos darbo rinkos tendencijos, diskutuojama apie ateities profesijas. Pagal pateiktus duomenis brėžiamos darbo paklausos ir pasiūlos kreivės, skaičiuojama pusiausvyra darbo rinkoje ir interpretuojami jos pokyčiai.</p>	4-5				<p>Žiedinė ekonomika; Mokymasis visą gyvenimą; Ugdymas karjerai.</p> <p>Susitikimas su Užimtumo tarnybos atstovu.</p>
	<p>Rinkos konkurencijos struktūra. B.P. Analizuojamos rinkos konkurencijos struktūrų (tobula konkurencija, monopolija, oligopolija, monopolinė konkurencija, monopsonija, oligopsonija) charakteristikos, išryškinami jų skirtumai. Aptariama konkurencijos nauda ir netobulos konkurencijos keliami pavojai. Nusakoma, kokią naudą iš konkurencijos patiria vartotojai ir kiti rinkos dalyviai. Konkurencijos politika Lietuvoje.</p>	9-10				<p>Darnus vystymasis – be skurdo ir bado; Ugdymas karjerai.</p>

	Įmonių susijungimai. Draudžiami susitarimai (karteliai).					
	Pinigų rinka. B.P. Pinigų funkcijos ir vaidmuo ekonomikoje. Pinigų raida. Aukso standartas. Natūriniai mainai, dalijimosi ekonomika. Bankai, bankų sistema ir bankų vaidmuo ekonomikoje, pinigų pasiūla ir paklausa, pusiausvyra pinigų rinkoje. Pinigų multiplikatorius. Pinigų bazė (P0) ir pinigų elementai: P1, P2, P3 pinigai. Nagrinėjama pinigų atsiradimo istorija, pinigų funkcijos. Analizuojami pinigų elementai, diskutuojama, kaip bankai kuria pinigus (skaičiuojamas ir interpretuojamas pinigų multiplikatorius). Nustatoma (grafiskai ir algebriniu būdu) pusiausvyra pinigų rinkoje.	5				Žinios apie finansus. Susitikimas su banko atstovu.
Asmeninių finansų tvarkymas	Namų ūkio biudžetas. B.P. Bruto ir neto darbo užmokestis. Vartojimas ir taupymas. Vartotojų teisės ir apsauga. Analizuojama Lietuvos namų ūkių pajamų ir išlaidų struktūra. Mokoma sudaryti ir koreguoti biudžetą pagal įvairius scenarijus. Aptariama, kaip racionaliai planuoti ir siekti finansinių tikslų.	4-5	1. Vertina Lietuvos gyventojų (namų ūkių) pajamų ir išlaidų struktūrą (minimaliai dešimties metų), išryškina jos kitimo tendencijas ir pateikia argumentuotas išvalgas.	Pažinimo; Komunikavimo; Kūrybiškumo; Pilietiškumo; Kultūrinė; Skaitmeninė; Socialinė, emocinė ir	Gyventojų pajamų šaltiniai, disponuojamos pajamos, vartojimo išlaidos, bruto ir neto darbo užmokestis, minimali mėnesinė alga, neapmokestinamas pajamų dydis, vidutinis	Intelektinė nuosavybė; Planavimas ir valdymas; Finansinė rizika ir grąža.

	<p>Finansų institucijos. B.P. Susipažįstama su finansų institucijų teikiamomis paslaugomis (kreditai, lizingas). Aptariami greitųjų kreditų keliami pavojai. Lyginamos skirtingų bankų ir kitų finansinių įstaigų indėlių ir paskolų palūkanų normos. Skaičiuojamos paprastosios ir sudėtinės palūkanos, pagal pateiktus scenarijus mokoma(si) skaičiuoti ir argumentuotai priimti geriausią finansinį sprendimą iš kelių alternatyvių variantų.</p>	3-4	<p>2. Analizuoja dabartines ir planuoja savo ateities pajamas, turto pokyčius, savo būsimą pensiją. Palygina skirtingų finansinių institucijų namų ūkiams siūlomus taupymo ir investavimo produktus. Apibūdina būdus ir kelius, kaip siekti finansinės nepriklausomybės.</p>	sveikos gyvenimos.	darbo užmokestis, vidutinė pensija, nuomos pajamos, gyventojų pajamų mokestis, pajamų deklaravimas, finansinės institucijos, taupymas, investavimas, palūkanos (paprastosios, sudėtinės), palūkanų norma (nominali ir reali), šeimos biudžetas, akcijos, obligacijos, taupymo ląštai, dividendai, pelningumas, likvidumas, gyvybės ir ne gyvybės draudimas, privalomas ir savanoriškas draudimas, kriptovaliutos, investicijų rizika, anuitetas.	Mokymasis visą, Žinios apie finansus; Planavimas ir valdymas; Susitikimas su banko ar kitos finansų įmonės atstovu.
	<p>Taupymas ir investavimas. BP. Taupymo ir investavimo priemonės (banko indėliai, akcijos, obligacijos, investiciniai fondai, investicijos į auksą, nekilnojamąjį turtą ir kt.), galimybės ir kriterijai. Vertybinių popierių birža ir jos teikiamos paslaugos. Vertybinių popierių rinkos priežiūra. „72“ taisyklė. Pinigų vertės kitimas laike. Analizuojami vertybinių popierių pirkėjų ir leidėjų tikslai. Paaiškinamos investicijų grąžos ir rizikos sąsajos bei investicijų portfelio diversifikavimo nauda. Analizuojama infliacijos įtaka vartojimui, taupymui ir investiciniams sprendimams.</p>	5-6	<p>3. Analizuoja infliacijos įtaką taupymo ir skolinimosi sprendimams. Palygina gyvybės draudimo, savanoriško pensijų kaupimo alternatyvas.</p>			Mokymasis visą gyvenimą; Žinios apie finansus; Planavimas ir valdymas; Finansinė rizika ir grąža; Ugdymas karjerai.

						Apsilankymas Vertybinių popierių biržoje; KTU Bloomberg terminale.
	Draudimo rūšys. B.P. Lietuvos pensijų sistema. Aptariami privalomi ir neprivalomi draudimo produktai. Aptariama Lietuvoje egzistuojanti pensijų sistema.	4-5				Žmogaus teisės, lygios galimybės
Verslo organizavimas ir verslumo gebėjimų ugdymasis <i>(Pastaba: rekomenduojam a šią sritį dėstyti visus metus po 1 val. per savaitę (praktinis verslumo ugdymas)</i>	Antreprenerystė ir verslas. B.P. Analizuojamas verslininko, verslininko novatoriaus ir vadovo indėlis į verslą. Aptariama asmenybės įtaka verslo sėkmei.	1-2	1. Paaiškina valstybės ir verslo interesų derinimo svarbą. Analizuoja vadovo indėlį į verslą. Apibūdina planavimo, veiklos organizavimo ir kontrolės svarbą vadovaujant įmonei. Išsirenka geriausią verslo organizavimo alternatyvą.	Pažinimo; Komunikavimo; Kūrybiškumo; Pilietiškumo; Kultūrinė; Skaitmeninė; Socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos.	Verslas, verslumas, antrepreneris, darbo našumas, produktas (galutinis, tarpinis) pardavimų pajamos, pardavimų savikaina, bendrosios pajamos, vidutinės pajamos, ribinės pajamos, bendrieji kaštai, vidutiniai kaštai, ribiniai kaštai, pastovūs kaštai, kintami kaštai, gamybos masto ekonomija, mažėjančio ribinio rezultatyvumo dėsnis, pelnas/ nuostolis, pelno maksimizavimo sąlyga, lūžio taškas, produkto savikaina, balansas,	Intelektinė nuosavybė; Medijų raštingumas; Ugdymas karjerai. Susitikimas su verslo įmonės atstovu/ lankymasis įmonėje.
	Verslo formos. B.P. Nagrinėjamos verslo formos: individuali įmonė, ūkinė bendrija, mažoji bendrija, uždaroji akcinė bendrovė, akcinė bendrovė. Aptariamos: pelno nesiekiančios organizacijos (viešoji įstaiga, asociacija ir kt.), individuali veikla (pagal pažymą ir pagal verslo liudijimą), mokomoji			2. Vertina vartotojų ir visuomenės interesus bei socialinę verslo atsakomybę. Apibūdina lobizmo privalumus ir trūkumus, atpažįsta		

	<p>mokinių bendrovė (MMB), licencinis verslas, elektroninis verslas. Išryškunami socialinio verslo, socialiai atsakingo verslo, tvaraus verslo ypatumai. Analizuojami verslo formų privalumai ir trūkumai.</p>		<p>korupcijos apraiškas. Praktiškai išbando verslo įmonės (MMB) įkūrimą, valdymą ir likvidavimą.</p>		<p>pinigų srautų ataskaita, pelno/nuostolių ataskaita, pradinis (įstatinis) ir akcinis kapitalas, pagrindinis ir apyvartinis kapitalas, ilgalaikis ir trumpalaikis turtas, ilgalaikiai ir trumpalaikiai įsipareigojimai, bendrasis pelningumas, grynas pelningumas, pelno mokesčiai, rinkodara, reklama, autorių teisės, patentas, prekinis ženklas, finansiniai šaltiniai, sutelktinis finansavimas, nuosavybė, sąžininga konkurencija, bankrotas, elektroninis verslas.</p>	
	<p>Verslo idėja. B.P. Verslo vizija, misija, vertybės, strategija ir tikslai (pelno maksimizavimas, pajamų maksimizavimas, kaštų minimizavimas, socialinė atsakomybė, rinkos didinimas ir kt.). SMART tikslų formulavimas. Verslo planas. Verslo modeliai (B2B, B2C, B2G). Verslo modelio drobė (angl. business model canvas). Strateginis planavimas (SSGG (angl. SWOT) analizė, Ganto diagrama). Nagrinėjamos problemos, kurias galėtų išspręsti verslas, diskutuojama apie galimus sprendimus (verslo idėjas) pasirinktos problemos sprendimui. Diskutuojama apie verslo strategijas ir tikslus. Parengiamas verslo planas pasirinktai verslo idėjai (gaminiui, paslaugai). Atliekama SSGG analizė, sudaroma Ganto diagrama. Praktiškai įgyvendinama verslo idėja kuriant MMB.</p>	<p>3-4</p>	<p>3. Įvertina savo kuriamos įmonės ar produkto kaštus ir gautinas pajamas.</p>			<p>Medijų raštingumas</p>
	<p>Rinkodara. B.P. Rinkodaros strategija. Rinkos segmentavimas, pozicionavimas. Rinkodaros kompleksas (4P, 7P).</p>	<p>4</p>				

	<p>Rinkos tyrimai. Prekės gyvavimo ciklas. Kainodara ir konkurentų nustatymas. Analizuojama rinkodaros svarba, tikslai, kainos vaidmuo rinkodaroje. Diskutuojama apie naudojamus rėmimo būdus. Atliekamas pasirinktos prekės (paslaugos) rinkos tyrimas ir parengiamas rinkodaros planas.</p>					
	<p>Įmonės organizacinė struktūra. B.P. Aptariama įmonės organizacinė struktūra: hierarchinė, linijinė, matricinė, projektinė. Vadovavimas ir lyderystė (vadovavimo stiliai). Įmonės žmogiškųjų išteklių planavimas. Darbuotojų motyvavimas. Kuriant MMB ugdomi efektyvaus bendravimo ir bendradarbiavimo, darbo komandoje, konfliktų valdymo gebėjimai. Praktiškai įgyvendinamas žmogiškųjų išteklių planavimas, valdymo struktūros formavimas, darbuotojų motyvavimas savo kuriamoje MMB.</p>	3				
	<p>Verslo finansavimas. B.P. Nagrinėjami pagrindiniai vidiniai ir išoriniai verslo finansavimo šaltiniai, jų privalumai ir trūkumai. Supažindinama su pirminiu viešu akcijų siūlymu (emisija). Aptariama ES struktūrinė parama verslui.</p>	1-2				<p>Žinios apie finansus; Planavimas ir valdymas; Finansinė rizika ir grąža.</p>

	<p>Įmonės trumpojo ir ilgojo laikotarpio kaštai. B.P. Produkto savikaina. Įmonės veiklos rezultatai (pajamos, kaštai, pelnas (nuostolis)). Ekonominiai kaštai, normalusis pelnas, ekonominis pelnas. Lūžio taškas. Pelno maksimizavimo sąlyga. Pagal pateiktus duomenis skaičiuojami ir analizuojami ilgojo ir trumpojo laikotarpio kaštai, pajamos, pelnas (nuostolis). Pagal pateiktus duomenis brėžiamos ir interpretuojamos kaštų (trumpojo ir ilgojo laikotarpio) ir pajamų kreivės. Skaičiavimais ir grafiškai nustatomas lūžio taškas. Taiko pelno maksimizavimo sąlygą ir pagal pateiktus duomenis nustato pelno požiūriu optimalią produkcijos apimtį.</p>	6				Žinios apie finansus;
	<p>Verslo mokesčiai. B.P. Analizuojami pagrindiniai verslo mokami mokesčiai (pelno, pridėtinės vertės, žemės, nekilnojamo turto, su darbo santykiais susiję mokesčiai, akcizo ir kt.). Analizuojama vyriausybės mokesčių politikos įtaka verslo sprendimams. Supažindinama su internetine darbo užmokesčio skaičiuokle.</p>	2-3				Aplinkos tvarumas
	<p>Apskaita verslo įmonėje. B.P. Supažindinama su finansinėmis ataskaitomis: įmonės balansu, pelno arba nuostolio ataskaita, pinigų srautų ataskaita. Pelno paskirstymas. Įmonės</p>	3				Žinios apie finansus; Planavimas ir valdymas

	<p>turtas (ilgalaikis, trumpalaikis). Mokomasi tvarkyti MMB finansinę apskaitą.</p>					
	<p>Verslo etika. B.P. Aptariama organizacijos kultūra (vertybės, etikos kodeksas), intelektinės nuosavybės (autorių teisės, patentai, prekės ženklas) apsauga, plagijavimas. Diskutuojama kas yra verslo etika, koks etikos ir teisės ryšys. Kuriamoje MMB ugdomi (ugdomasi) efektyvaus bendravimo ir bendradarbiavimo, darbo komandoje, konfliktų valdymo ir atsakomybės prisiėmimo įgūdžiai. Diskutuojama apie socialinę atsakomybę, etikos kodeksą ir vertybių svarbą organizacijoje.</p>	2-3				<p>Darnus vystymasis; Ugdymas karjerai.</p>
	<p>Inovacijos versle. B.P. Socialinės ir technologinės inovacijos ir jų praktinė reikšmė. Mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros (MTEP) vaidmuo verslui, visuomenei ir darniai (tvariai) plėtrai. Įmonės startuoliai. Aptariama verslo skaitmeninizacija ir iššūkiai, dirbtinio intelekto ir kitų technologijų panaudojimas versle. Analizuojami konkretūs pavyzdžiai, vertinama aukštos pridėtinės vertės pramonės šakų (įmonių) reikšmė Lietuvos ir pasaulio ekonomikai, įtaka aplinkai ir žmonėms. Supažindinama su Lietuvos</p>	2-3				<p>Pažangios technologijos, inovacijos; Aplinkos tvarumas; Atsakingas vartojimas.</p> <p>Susitikimas su Startuolių įmonės atstovu/ lankymasis įmonėje</p>

	<p>inovacijų politika. Analizuojamos skaitmenizacijos teikiamos galimybės, privalumai ir trūkumai. Svarstomos inovatyvių verslo idėjų įgyvendinimo ir startuolių kūrimo galimybės mokykloje, kuriami inovatyvūs produktų gamybos sprendimai mokomojoje mokinių bendrovėje. Diskutuojama apie skaitmeninės industrijos revoliucijos įtaką ir perspektyvas Lietuvoje ir pasaulyje.</p>					
<p>Mokytojo nuožiūra rezervinės pamokos</p>	<p>6</p>					
<p>Iš viso per mokslo metus</p>	<p>108 valandos</p>					